రసాస్వాది

శ్రీ ఎ. వి. ఎస్. రామారావు

ఆఫీసుగదిలోంచి ఆరున్నరకి యివతలపడ్డాడు శ్రీ హరిరావు. "అందమె ఆనందం" అన్న పాటను రేడియో బుంగరెచ్చిన కంఠంతో ప్రసారం చేస్తున్నాది. శ్రీ హరిరావు మనస్సంతా ఇంటివేపు పోతున్నాది. గమనవేగాన్ని హెచ్చించేడు. కాఫీ లేకపోవడాన్న కాళ్లు తొట్రుపడుతున్నాయ్! ఆ రోజే, అరువిచ్చే అయ్యరు బాకీ డబ్బు చెల్లించి మళ్లీ వాడకం పెట్టమన్నాడు. అవును! అతను మాత్రం ఎన్నాళ్లని ఊరుకుంటాడు? మూడు నెలల బట్టి చెల్లించకపోతేను. ఇంట్లో ఇబ్బంది జాస్తీగా యుంది. అందంలో ఆనందం ఉందా? అందం అనుభవించగలిగినవాడికి ఉంటుందేమో? పోనీ పెళ్లి చేసుకుంటే కొంత మనస్సుకి శాంతి ఉంటుందేమో? యీ కుటుంబానికి మరోమనిషి ఎక్కువైతే మరింత అశాంతి రేగుతుందేమో? తన జీవితమంతా ఇలాగే గడుస్తుందేమోనన్న ఊహలు అప్పుడప్పుడు తనలో చెలరేగకపోలేదు. తల్లి, తను తమ్ముడు, ఇద్దరు చెల్లెళ్లు. అందరూ చదువుతున్నారు. జీతాలు అందరికీ కట్టాలి! సంక్రాంతికి వాళ్ళకి బట్టలే కుట్టించలేదు. అయినా వాళ్లు మిగతా పిల్లలలాగ ఏది చూస్తే అది కావాలని పోరుపెట్టేవారుకారు. జీతం కట్టి, ఇంటద్దె ఇచ్చేసరికి తలప్రాణం తోకకి వస్తున్నాది. తమ్ముడు మెల్లిగా స్కూలుఫైనలు ప్యాసయితే చేతికి అందొస్తాడు. పాసయినా మార్కులు నలభై రావాలి! లేకపోతే తనలాగే స్థిరమైన ఉద్యోగం దొరకదు. నలభై మార్కులు రాకపోతే మళ్లీ కట్టించాలి. ఇప్పుడు తనపనీ అలాగే వచ్చింది. సర్వీస్ కమీషనుకి కట్టడానికి మార్కులు రాలేదు. కట్టకపోతే ఎన్నాళ్లయినా స్థిరంకాదు. తను నాలుగు సంవత్సరాలనుంచీ పనిచేస్తున్నాడు. యీ సర్వీసంతా బూడిదలోపోసిన పన్నీరే! మళ్లీ తక్కువ మార్కులు వచ్చిన సబ్జక్టుకి కడదామంటే తెల్లవారిన దగ్గర్నుండి పొద్దుపోయేవరకూ ఆఫీసుపనే తెమలడంలేదు. చదవడానికింక తీరుబడేదీ? పగలల్లా ఎద్దులా పనిచేసి వచ్చి, చదువుదామన్నా భోజనమయేసరికి, యీ బద్దకంమీద మొద్దునిద్దుర ఆవహిస్తుంది. పుస్తకం పట్టినా తలకెక్కదు. మొన్నను పదేళ్ల సర్వీసున్న గుమస్తాను సర్వీస్ కమీషన్ మిషతో తీసివేసేరట. యీ వార్త తన చెవిలో పడ్డప్పుడు తన గుండెలాగ కొట్టుకొంది? తననూ అలాగే ఏనాడయినా తీసివేయవచ్చును. అప్పుడు తనగతేమిటి? తనతల్లి చెల్లెళ్ల గతేమిటి? 70 రూ|| తెస్తూనే భోజనం బట్ట సరీగా పెట్టలేక పోతున్నానే! అప్పుడేం చెయ్యడం? శ్రీ హరిరావు గుండె ఇంకా దడదడలాడుతున్నది. మొన్నను తను పని చేసే ఆఫీసులో సంవత్సరం సర్వీసు ఉన్నవాడిని తీసేసి, క్రొత్తగా సర్వీస్ కమీషన్ ప్యాసయిన వాడిని వేసేరు! అయితే మాత్రం ఆఫీసంటే ఏమిటో ఎరుగని అతనేంపని చేస్తాడు. అతను సరిగ్గాపనినేర్చుకునే వరకూ అర్జంటు కాయితాలు తనను చూడమన్నాడు హెడ్.గుమస్తా!

యిలా ఏవేవో ఆలోచనలతో తన యిల్లు దాటి పైకి వెళ్లిపోతున్న సంగతి గుర్తుకొచ్చి, తనలోతనే నవ్వుకుంటూ వెనక్కి మళ్లేడు శ్రీహరిరావు.

వాలు కుర్చీలో కూర్చుని వాళ్లమ్మ యిచ్చిన కాఫీని తాగుతుండగా వాళ్లమ్మ ప్రక్కను నిలుచుంది. నాయనా ! మీ పెద్దనాన్న వచ్చేరు ! ఏదో సంబంధం చూసేరట. పిల్ల అందంగానే ఉంటుందిట, నాల్గు అక్షింతలు నీనెత్తిమీద వేస్తే నాభారం వదలిపోతుంది! అన్న తల్లిమాటలకు ఒక చిరునవ్వు నవ్వేడు శ్రీహరిరావు. "ఉద్యోగం స్థిరం అవందే పెళ్లెందుకమ్మా? ఇప్పటికే నేను తెచ్చేది 'గోచీకిపెద్ద గావంచకి చిన్న'అన్నట్టుంది. తమ్ముడు పరీక్ష పేసయి చేతి కందొచ్చేక చేసుకోవచ్చును," అన్నాడు. "నాయనా! వచ్చే పిల్ల అదృష్టవంతురాలైతే ఉద్యోగం ఖాయమవడమేమిటి? పెద్ద ఉద్యోగమే అవుతుందిరా" అన్న తల్లి పూర్వకాలపుమాటలకి నవ్వొచ్చింది శ్రీహరిరావుకి. "అవి పూర్వకాలం మాటలమ్మా ! వచ్చేదాని అదృష్టాన్ని బట్టి ఉద్యోగం ఖాయం అవదు. మళ్లీచదివి నలభై మార్కులూ తెచ్చుకొని సర్వీస్ కమీషన్‌కి కట్టి పాసయితే అప్పుడు ఖాయం అవుతుంది" అన్నాడు శ్రీహరిరావు. ఒక సంవత్సరం సర్వీసు ఉన్నవాళ్లు సర్వీస్ కమీషన్ మార్కులు లేకపోయినా సర్వీస్ కమీషన్‌కి కట్టవచ్చునని గవర్నమెంటు ఆర్డరువచ్చింది. ఆ మాట విన్న శ్రీహరిరావు ఆనందానికి అంతులేకపోయింది. అప్పుడే సర్వీసు కమీషన్ పేసయినట్లు, ఉద్యోగం స్థిరమైపోయినట్లు, తన జీవితం సుఖంగా నడుస్తున్నట్లు ఊహలను అల్లుక పోతున్నాడు. గుమాస్తాలమీద చూపిన యీ కరుణకు ప్రభుత్వానికి ధన్యవాదాలర్పించేడు. అదేమొదటిసారిగా ఐదుగంటలకు ఆఫీసునుంచి బయటకొచ్చేడు. "స్థిరము స్థిరమంటే బ్రతుకది స్థిరమా ! సుస్థిరమైనది తెలియుము మనసా"అని రేడియోబుంగ అరవబాణీలో అరఘంట నుంచి ఆలాపిస్తుంటే వింటున్న శ్రీహరిరావుకి దాని అర్థం తెలియక, తన ఉద్యోగం స్థిరమౌతుందన్న విషయం తల్లికి వినిపిద్దామని ఇంటికి పరుగెత్తేడు.

తల్లి ఆశీర్వచనంతో పరీక్షలో నెగ్గేడు శ్రీహరిరావు. తమ్ముడిని పిలిచి 'పరీక్షలు దగ్గరికివచ్చేయి ! జాగ్రత్తగా చదువు ; నలభైమార్కులు రావాలి !' అని చెప్తుంటే అయోమయంగా వింటున్నాడు వెంకట్రావు. శ్రీహరిరావు ఇంకా చెప్పుకొని పోతున్నాడు 'ఆఫీసర్లదగ్గర అణకువగా ఉండాలి ! ఎన్నన్నా పడాలి ! వీటికి ముందే అలవాటు పడాలి !' వెంకట్రావు ఇంక వినలేక పోయాడు. "ఇప్పుడవన్నీ ఎందుకన్నయ్యా" అన్నాడు కటువుగా ! "ఎందుకేమిటి? ప్రపంచంలో గుమాస్తాగా జీవించాలంటే కావలసినవి అణకువ, ఎన్నన్నా తనను కాదని పడివుండే ఓరిమీ, పగలూ రాత్రీ అనకుండా పనిచెయ్యగలిగే శక్తి, నువ్వొక పశువని అంటే చిత్తం చిత్తం అనేటంత శాంతం! కాఫీ తాగడానికి, ఇంటద్దెకీ ఇచ్చే జీతం చాలకపోయినా కళ్లెక్కదీసుకుని పనిచెయ్యగలిగే ప్రతిభ, ఆఫీసరు అవసరాలను కనిపెట్టి తనంతటతానే సమకూర్చగలిగే నిదానం, ఇంకా చెప్పాలంటే చాలా ఉన్నాయ్ ! నువ్వు పరీక్ష పాసయేక చెయ్యవలసిందాపనేకాదా ! సంపాదించుకొనే శక్తిగలవాళ్లు పెద్దపెద్ద ఉద్యోగాలే సంపాదించు కుంటున్నారు. మనకు యీ ఉద్యోగం దొరకడమే కష్టం' అని చెప్పుక పోతున్నాడు శ్రీహరిరావు. "నన్ను ఇక్కడితో చదువు ఆపి ఉద్యోగం చెయ్య మనా అన్నయ్యా" అని విచారంగా చూస్తున్న వెంకట్రావుని బుజ్జగించి, 'నేను తెచ్చే జీతం ఎంతో, ఎలాఖర్చవుతున్నదో నీకు తెలియదా తమ్ముడూ ! మొన్న నీ పరీక్షకి డబ్బుకట్టడానికి ఎంత ఇబ్బంది పడ్డామో మర్చిపోయావా ? కుటుంబం పెద్దది. యీ సమయంలోనువ్వు నా చేతికి అందివస్తే నాకెంత సహాయంగా ఉంటుందో ఆలోచించు ! నువ్వు ఉద్యోగం చేస్తే, అంత్య దశలోనైనా అమ్మ కొంతసౌఖ్యాన్ననుభవిస్తుంది. నేను ఎంత ఉద్యోగం చేసినా అమ్మకు సౌఖ్యం చేకూర్చలేక పోతున్నాను. అమ్మని సౌఖ్యపెట్టే బాధ్యత నీకు లేదూ' ? అంటూ దీనంగా చెప్తున్న శ్రీహరిరావు మాటలకు వెంకట్రావుకి కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయింది. 'అలాగేనన్నయ్యా ! నీ ఇష్టప్రకారమే

చేస్తాను. పరీక్షలు దగ్గరపడ్డాయి! ఇప్పటినుంచీ ఉద్యోగప్రయత్నం చెయ్యి!' అన్న తమ్ముడి మాటలకి తన మీది భారమంతా వదలిపోయినట్లే భావిస్తూ, ఆనందభాష్పాలను రాలుస్తూ, తమ్ముడిని గాఢాలింగనం చేసుకున్నాడు శ్రీహరిరావు.

అక్కడనుంచి తన జీవితానికి ఒకస్థిరత్వం, నిశ్చింత ఏర్పడుతుందనుకున్నాడు. పెళ్లిచేసుకొని హాయిగా కాలం గడపవచ్చునని కలలు కన్నాడు. కలలు కల్లలైనట్లే, శ్రీహరిరావు ఊహలు గాలిమేడలై పోయాయి. ఆశలు అడియాసలైనాయి. వెంకట్రావు పరీక్షలో ప్రతిసబ్జక్టులోనూ నలభైమార్కులు తెచ్చుకోలేదు సరికదా! పరీక్షకూడా పోయిందన్న విషయం తెలియగానే శ్రీహరిరావు నిలువునా నీరైపోయేడు. కోపంపట్టలేని స్థితిలోకి వచ్చేడు. ఆకోపం అంతకంతకూ అధికమై, మరోమార్గంగా పోవడానికి వీలులేక దుఃఖంగా మారింది. తను ఆఫీసులోనున్న మాటే మరచిపోయేడు. కోపం కొంత ఉపశమించింది. సుఖం, సౌఖ్యం, దగ్గర్లోనున్నాయనుకున్న తనకు యీ దెబ్బ తేరుకోలేనిది. మళ్లీ మరోసంవత్సరం భోజనాలకీ జీతాలకూ తనెక్కడనుంచి తెచ్చి పెడతాడు? తనిలాగ కష్టసాగరంలో యీది యీది, కాళ్లుతేలి, మునిగిపోవలసిందేనా? తన తమ్ముడు ఉద్యోగంచేసి కష్ట సాగరంనుంచి దాటిస్తాడని పొంగేడే! భగవంతుడుకూడా పగబూనేడా? ఇలా తలపుమీద తలపు రావడంతో మళ్లీ కోపం విజృంభించింది. ఇంతలో ప్రక్కగుమాస్తా 'శ్రీహరీ! రిజల్ట్సువచ్చేయి! నీకష్టాలిక గట్టెక్కాయ్‌లే! మీతమ్ముడు చేతికందొస్తాడు' అన్నాడు. ఆగుమాస్తా మాటలు శ్రీ హరిరావుకి బల్లెలలాగ గ్రుచ్చుకోడమే గాక, హేళన చేసినట్లు తోచేయి! 'అగ్గి మీద గుగ్గిలంలాగ' ఆమాటలు తనమీద పనిచెయ్యడంతో తారామండలానికి లేచేయి కోప జ్వాలలు! కాయితాలు అలాగే ఒదిలేసి, ఆకర్ణాంతం నారినిలాగి వదలి పెట్టిన బాణంలాగ వెళ్లేడు యింటికి. ఫస్టుక్లాసు వస్తుందనుకున్న పరీక్షపోయినందుకు తనకంటే ఎక్కువగా కుమిలిపోతున్న తమ్ముడిని మరో ఆలోచన లేకుండా ఆ చెంపా యీ చెంపా వాయించేడు. చెల్లెళ్లు గగ్గోలుపెట్టేస్తూ, శ్రీ హరిరావు స్వరూపం చూసి గడగడలాడిపోతున్నారు. తల్లి గబగబవచ్చి వెంకట్రావుని తప్పించి, ఎర్రగా కందిపోయి నెత్తురు చిమ్ముతున్న వెంకట్రావు బుగ్గల్ని చూపిస్తూ, 'నీకు కొట్టడానికి చేతు లెలావచ్చేయిరా? వాడి పరీక్ష పోయినందుకు ఏళ్లూపూళ్లూగా వాడేడుస్తుంటే, అది చాలక కొట్టేవా?' అన్న తల్లి వేపు కోపంగాచూస్తూ, 'నువ్వేవాడికిలాగ మప్పేవ్! నీనించే వాడిలా తయారయేడు! బాగా చదివితే పరీక్ష ఎందుకు పోతుంది? వాడి నింకా నేను మేపి జీతాలుకట్టలేను. డబ్బు ఏమీ పండడంలేదు నాదగ్గర! వాడి ముఖంచూడను. ఇంట్లోంచి పొమ్మను,' అన్నాడు శ్రీహరిరావు. తల్లి ఇంక ఆగలేకపోయింది! 'ఇంట్లోంచిపోయేది వాడొక్కడేకాదు! వాడితోపాటు నేనూపోతాను. మేము పోయాకయినా నీకు సుఖం కలుగుతుంది. వాడి రోజులు బాగులేక పరీక్షపోయింది గాని చదవకపోవడాన పోయిందా? మహామహులే ఒకటి రెండుసార్లు తప్పుతున్నారు! ఇన్నాళ్లూ చదివిన వాడూ ఇప్పుడు చదవని వాడూనా? ఏదో కూలిపని చేసుకుంటూ కట్టి పేసవుతాడు. ఏలడానికి ఊళ్లు లేకపోయినా ఏరుకుతిండానికి ఊళ్లున్నాయి!' అంటూ మూటాముల్లె పట్టుకొని, అమ్మా తమ్ముడూ వెళ్లిపోతున్నా, కోపం తగ్గకుండా పైస్థాయిలోనే శ్రీహరిరావు చలించలేదు. వాళ్ళని ఆపడానికయినా ప్రయత్నించలేదు! చెల్లెళ్లు కూడా బయలుదేరుతుంటే 'ఎక్కడికి?' అని గట్టిగా అరిచి కళ్లెర్ర జేసేసరికి, కళ్లల్లోంచి నీరుక్రక్కుతూ, గడగడలాడుతూ, పిల్లులలాగ చెరోప్రక్కా నక్కిపోయేరు. అవును! వాళ్లులేకపోతే తను పొద్దస్తమించేవరకూ ఆఫీసులో పనిచేసి ఇంటికొచ్చేసరికి ఇంతవండి పెట్టేవాళ్లెవరు? తను ఆఫీసునుంచి వచ్చి వండుకోవడం సాధ్యమా?

కొద్దిరోజులవరకూ అమ్మ తమ్ముడూ ఎక్కడికి వెళ్లేరో ఏంచేసేరో అన్న ఆలోచనే కలగలేదు శ్రీ హరిరావుకి. తర్వాత తప్పిన తమ్ముడు ఏదోకంపె

నీలో ఉద్యోగం చేస్తున్నాడనీ తల్లీ వాడూ కులాసాగా ఉన్నారనీ వార్తవిన్న శ్రీ హరిరావు సంతోషించేడు. అప్పుడు ఆలోచించేడు - తనుచేసినపని తప్పేమోనని! తన తమ్ముడు జాగ్రత్తగానే చదివేడే? మరేం కారణమో పరీక్షపోడానికి? అంతు చిక్కలేదు. ఆలోచనలు అధికమై అశాంతి చెలరేగుతున్నాది. ఆఫీసులో పని సరిగ్గా చెయ్యలేకపోతున్నాడు. దాంతో ఏవో చివాట్లు తింటూనే ఉన్నాడు, నిత్యకృత్యం సాగిస్తూనే ఉన్నాడు. యీ తిట్లనుండి తప్పుకోడానికి వేరే మార్గంలేక కాఫీ అయినా త్రాగితే కొంచెం ఉషారుగా ఉంటుందని, ఆ ఉషారులో జాగ్రత్తగా పనిచెయ్యవచ్చని నిశ్చయించేడు. మనసు బాగులేకపోయేసరికల్లా కాఫీ హోటలుకిపోయి కాఫీ త్రాగడం ఒక అలవాటుగా పరిణమించింది. అలా ఎన్నిసార్లు వెళ్తున్నాడో లెక్కలేదు. దాంతో జీతంలో సగం కాఫీ హోటలుకి అయిపోతున్నాది. మళ్ళీ డబ్బు ఇబ్బంది ఎప్పటిలాగే మొలకెత్తింది.

నాలుగు నెలలు గడిచేయి! శ్రీ హరిరావు వాలుకుర్చీలో కూర్చుని ఏవో ఆలోచనలలో మునిగితేలుతున్నాడు. ఇంతలో చెల్లెలువచ్చి 'అన్నయ్యా పేపరు చూసేవా' అన్నది. 'ఏంపేపరమ్మా? అది చూడడానికి 'టైం' ఉంటే మరో రెండు కాయితాలయినా రాసేవాడిని. కాయితాలు గుట్టలు గుట్టలై పాపం పెరిగినట్టు పెరిగిపోతున్నాయ్' అన్నాడు విసుగ్గా శ్రీ హరిరావు. 'గుమాస్తాలకు ఎక్కువ జీతాలు ఇస్తారుట' అన్న చెల్లెలి మాటకు హేళనతో కూడిన చిరునవ్వు నవ్వుతూ 'ఇలా చేస్తాం, అలా చేస్తాం' అని అనేవాళ్ళేగాని ఆచరణలోపెట్టి చూపించినవాళ్ళెరీ అన్నాడు శ్రీ హరిరావు. ఇంతలో వాళ్ళమ్మ వచ్చింది. చాలా రోజులబట్టి తల్లికోసం వాచిపోయి ఉన్నారేమో చెప్పలేని సంతోషంతో అమ్మకాళ్ళకూ చుట్టేసుకున్నారు పిల్లలిద్దరూనూ! వాళ్ళని చేతితోనిమిరి ముద్దుపెట్టుకొని శ్రీ హరిదగ్గరికొచ్చింది. 'శ్రీ హరీ! వంట్లో కులాసాగా ఉందా' అని అడిగింది. మాతృప్రేమంటే ఏమిటో శ్రీ హరికి ఆ నాడు తెలిసింది. లేకపోతే ఆ నాడు తను ఇంట్లోంచి పొమ్మని, ఇన్నాళ్లు వాళ్ళెక్కడున్నారో అన్నముక్క అడగకపోయినా తన దగ్గరికెందుకొస్తుంది? తల్లివేపుచూస్తూ, 'ఆ ... తమ్ముడు కులాసాగా ఉన్నాడా? జాగ్రత్తగా పనిచేస్తున్నాడా? డబ్బు సరిపోతున్నాదా?' మొదలయిన విషయాలు అయ్యేక 'శ్రీ హరీ! తమ్ముడీ నాలుగు నెలలలోనూ నూరు రూపాయిలు మిగిల్చేడు. ఆ డబ్బూ, నీకు కట్నం వచ్చినడబ్బూ పెట్టి నీ పెళ్ళి అయిందనిపిస్తే తర్వాత నేనేమయినా బాధలేదు! నీ పెళ్ళాం కాపురానికివచ్చేక చెల్లెళ్ళను తీసుకపోతాను' అంది తల్లి. తమ్ముడుచేసే కూడిక సంసారానికి లోలోన మెచ్చుకుంటూ 'అమ్మా! మళ్ళీ రెండు కుటుంబాలు ఎందుకు? ఇక్కడికి వెళ్ళిపోరాకూడదా? కోపంతోనే నన్నమాటకి ఎందుకింత పట్టుదల' అని బ్రతిమాలేడు శ్రీ హరిరావు. 'దానికేంలే! నీ పెళ్ళాం నువ్వూకలసి సంతోషంగా కాలంగడిపితే నాకదే సంతోషం' అన్న తల్లి మాటలకు తిరిగి ఏమనాలో అర్థంకాలేదు శ్రీ హరిరావుకి.

పెళ్ళి అయిందనిపించుకున్నాడు శ్రీ హరిరావు. పెళ్ళాం కాపురానికిరాగానే తల్లివచ్చి కొడుకునీ, కోడలినీ దీవించి కూతుళ్ల నిద్దరినీ వెంటబెట్టుకొనిపోయింది. తన భార్యా తనే ఉన్నారు! భార్య చాలా అందగత్తెనని చెప్పాలి. భార్యకు సాయంగా తన చెల్లెల్ని ఉంచుదామని అనుకుని, భార్యతో సలహాచేసేడు! 'నాకేం భయమండీ' అని భార్య అనడంతో ఊరుకున్నాడు. ఆఫీసులో ఎంత చికాకులుపడ్డా, ఇంటిదగ్గరకొచ్చి భార్యను చూచేసరికి ఆఫీసులోని కష్టమంతా మరిచిపోవచ్చును! జీవితం ఇంక సుఖవంతం అవుతుందనుకున్నాడు. నెల జీతం అందగానే తన తమ్ముడికి పదిరూపాయలు పంపిద్దామనుకున్నాడు. తన తమ్ముడుతెచ్చే 50 రూ॥ ఎక్కడ సరిపోతాయ్ వాళ్లకి? యీ మాట భార్యతో అనేసరికి పాతాళభైరవీ ఆకారంతో లేచింది. 'మనకే ఎక్కువవడాన్నా వాళ్లకివ్వడం? ఆ పదిరూపాయలూపెట్టి కొందరూ. పోన్న మొదలగు

నవి కొనితెచ్చి నాకివ్వండి!’ అన్న భార్య మాటలకి నోటమాటరాక నిలువునా నీరయిపోయేడు! ‘అందం ఉంది. దానికితోడు కొంచెం చదువుకుంది. ఇదా ఆదర్శ గృహిణికుండే లక్షణం?’ నాతమ్ముడూ, తల్లీ చెల్లెళ్లూ భోజనానికి చాలక ఇబ్బందిపడుతుంటే, నేను నాపెళ్లానికి పౌడర్లూ, స్నోలూ కొనిపెట్టవలసి వస్తున్నాది! ఏమైనా అంటే వీధిలోపడాలి’ అని శ్రీ హరిరావు లోలోన బాధపడి ఊరుకున్నాడు.

శ్రీ హరిరావు నిత్యజీవితంలో అతని భార్యే అతని పక్కలో బల్లెమై కూర్చుంది. ఆఫీసునుంచివచ్చి ‘మనసు బాగులేదు సినీమాకి వెళ్దామని శ్రీ హరిరావు అంటే’ ‘మరేంపనిలేకపోతేసరి! డబ్బు దండుగ’ అన్నమాట తప్పకుండా అతని భార్య దగ్గర్నుంచి వస్తుంది. దాంతో శ్రీ హరిరావు కృంగి కృశించిపోతాడు. అన్నీ ఇటువంటి చిన్న సంఘటనలలోనే వ్యతిరేకభావాలుద్భవించేవి. శ్రీ హరి ఏదంటే అది కాదని, కాదన్నదానికి కడరాగం పాడుతుంటే, ఆఫీసులోనే బుర్రపాడుజేసుకొని విసుగ్గా ఇంటికొచ్చిన శ్రీ హరిరావుకి ఇల్లు నరకతుల్యంగా కన్పించేది. అందగత్తె, దానికితోడు చదువుకుంది. ఇంక అడగాలా? ఏ లాయరూ అందకుండా తర్కించి, వాదన పెంచడంతో శ్రీ హరికి తట్టుకోలేని అశాంతి చెలరేగేది. ఆమె స్త్రీ స్వాతంత్ర్యంకోసం పాటుపడితే ఎవరూ కాదనలేరు. కాని ఎవరి బాధ్యతలు వాళ్లు నిర్వర్తించాలి! స్త్రీ స్వాతంత్ర్యాన్ని ఆదర్శంగా నుంచుకొని భర్త కివ్వవలసిన ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలా? అక్కరలేదా? ఇద్దరూ ఒకే ఉద్దేశంతో నడిస్తేనేనా సంసార సాగరం యీదగలగడం? భర్తకు అనుకూలవతియైయుండి, తన స్వాతంత్ర్యాన్ని నిలబెట్టుకోవాలి స్త్రీ. అంతేగాని ప్రతి విషయానికీ వ్యతిరేకిగా బయలుదేరి వారి మనస్సులను కలచివేయడం స్త్రీ స్వాతంత్ర్యోద్యమ ఆదర్శమా? స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమంటే స్త్రీ తన ఇచ్చవచ్చినట్లూ ప్రవర్తించవచ్చును. భర్తను తను శాసించవచ్చును అనియా? ఇదేనా ఆదర్శగృహిణి లక్షణాలు?

జీవితమంతా ఒక్క విధంగానే నడిచింది. సంతోషం, శాంతి, సౌఖ్యం నోచుకోలేదు. అవి కొనడానికి దొరికే వస్తువులా? తమ్ముడితో కలిసి ఉండినా బాగుండేది. భార్యవస్తే జీవితం, ఒక వెన్నెలబాట పడుతుందనుకున్నాడు. జీవితంలో ఇంతకంటే కనాకష్టమైన జీవితం ఇంకేది? భార్య పక్కలో బల్లెమయింది అని ఆక్రందించేడు శ్రీ హరి. కాని వినేవారేరీ? ఇటువంటి జీవితాలనుచూస్తే ఏ హృదయంకరిగి కాల్వగట్టదు? చేసే ప్రయత్నాలన్నీ విఫలమై మరోత్రోవ లేనపుడు వైరాగ్యం ఆధారం అవుతుందిగదా! నాలుగు నెలలు సెలవు పెట్టేడు! భార్యతో ప్రసంగం మానుకున్నాడు. జీవితం అస్థిరం. ప్రపంచంలో స్థిరమైన వస్తువేదీలేదు అని తనలో తానే గొణుక్కుంటాడు. ఆ నాడు రేడియోలో విన్న తత్వంయొక్క అర్థం యీ నాడు తెలిసింది. ఉద్యోగం స్థిరంచేసుకోడానికి, తాపత్రయపడ్డాడు. యీనాడు జీవితమే అస్థిరమని తెలుసుకొని, ఆ నాటి తన తెలివి తక్కువకు నవ్వుకున్నాడు. అందం ఆనందమా? ఎటువంటి అందం ఆనందం? అందంలో ఆనందముందా? ఉన్నా గుణంలేని అందం గ్రుడ్డిది. “యవ్వన మందము పోవును, క్రొవ్వెక్కిన దేహమంత గోతికి బోవున్” అన్నట్టు అందం శాశ్వతమా? అందంలేకపోయినా అనుకూలవతి అయిన భార్య ఉంటే ఆ యింటికంటే వేరే స్వర్గం ఏదీ? ఆ అనుకూలానికి అందం తోడయితే వేరే చెప్పాలా? పై రెండింటికీ చదువు సంస్కారం తోడయితే ఆ యింటిని ఏ వేల్పు పొగడగలడు?

ఎన్ని విషమపరిస్థితులొచ్చినా సంసార సాగరాన్ని దాటడానికి, ఎన్ని కష్టాలయినా నిమిషంలో మరిచిపోగలడానికి అందమయిన భార్య, అనుకూలవతియైన భార్యలలో ఎవరు తోడ్పడతారు? అందం ఆనందమా? ఎటువంటి అందం ఆనందం? యీ సమస్యలు శ్రీ హరిరావుకి ఇంకా సమస్యలుగానే ఉండిపోయేయి.